

Bouwen met vertrouwen.

**Onze keuzes voor een
fatsoenlijke gemeente.**

Verkiezingsprogramma CDA Slint-Michielsgestel, 2026-2030

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Onze topprioriteiten samengevat.....	4
1. Een betrokken gemeenschap	6
1.1 Verenigingen, kunst en cultuur	6
1.2 Iedereen doet mee	6
1.3 Asiel en integratie	9
1.4 Inclusieve samenleving	9
2. Leefbare dorpen om te koesteren.....	10
2.1 Gemeenschapshuizen	10
2.2 Sportvoorzieningen.....	10
2.3 Scholen	10
2.4 Veiligheid	10
2.5 De openbare ruimte	11
2.6 Bewonersinitiatieven	11
2.7 Levendigheid versterken	12
3. Bouwen blijft hard nodig.....	13
4. Behoud van een aantrekkelijk buitengebied.....	15
5. Verkeer moet veiliger.....	16
6. Economische basis verder versterken	18
7. Op weg naar een gezonde gemeente	19
8. Groene gemeente is óók duurzaam	20
9. Gemeentelijke organisatie.....	21
10. Als een goed rentmeester met belastinggeld omgaan	22
11. Tot slot: ons Kompas.....	23

Voorwoord

Het **CDA Sint-Michielsgestel** staat met een hoopvol verhaal midden in de samenleving. Onze lokale afdeling is diepgeworteld in de gemeente. We hebben 22 kandidaten op de lijst die mooi verspreid over onze dorpen wonen en van alle leeftijden zijn.

Ons verhaal

Het is de kracht van de samenleving waarin wij geloven. Waar mensen met elkaar samenleven in gezinnen, verenigingen, sportclubs, kerken, (familie)bedrijven of coöperaties. Waar **respect, waarden en normen** gekoesterd worden. Waar het algemeen belang boven het eigen belang gaat. Waar mensen verantwoordelijkheid nemen voor hun leefomgeving, omzien naar elkaar en voor elkaar zorgen. Samen kunnen we meer.

En onze **gemeente** dan? Die is er om **zaken mogelijk te maken**. Soms om ontwikkelingen aan te jagen, en soms juist door het initiatief aan anderen te laten. En om initiatieven van inwoners te omarmen, te ondersteunen en te faciliteren. En daarnaast om mensen te helpen die het op eigen kracht niet redden. Natuurlijk moet de gemeente ook gewoon zorgen dat de traditionele overheidstaken goed worden uitgevoerd. Dat zijn we verplicht aan al die mensen die daar via de belasting aan bijdragen.

De gemeente Sint-Michielsgestel is een **optelsom van onze mooie dorpen**. Divers, met elk een eigen karakter. En eigen uitdagingen, waarvoor inwoners en gemeente samen verantwoordelijk zijn. Soms vraagt dat maatwerk, want niet ieder dorp is hetzelfde en wil hetzelfde. Maar in sommige gevallen moeten we juist geen onderscheid maken. Zo heeft ieder dorp recht op hetzelfde kwaliteitsniveau van openbaar groen, recht op veilige wegen en voldoende (gemeenschaps-)voorzieningen in de buurt.

Daarom vinden we het belangrijk dat raads- en collegeleden én ambtenaren **goede feeling houden met onze dorpen**.

Een politiek van samenwerken

Vanuit die gedachte pakken wij onze verantwoordelijkheid graag op. Wij zijn ervan overtuigd dat er een politiek van samenwerken nodig is. **Het CDA is een lokale partij** met korte lijnen met zowel de provincie, Den Haag als Brussel. Wij staan voor een hoopvolle en constructieve koers. Al meer dan 45 jaar.

Onze plannen

Voor u liggen onze plannen voor de periode 2026-2030. Ons verhaal voor Sint-Michielsgestel. Om u te laten zien waarop wij onze focus leggen en hoe wij willen bouwen aan de toekomst. Aan een gemeenschap waar mensen tot hun recht komen en het goed en veilig leven is. Een verhaal vol bouwstenen, ideeën en voorstellen.

Bouwen aan de toekomst doen we samen

Uw steun is onmisbaar om ons verhaal voor een **fatsoenlijk Sint-Michielsgestel** vorm te geven. Wij nodigen u van harte uit om met ons te bouwen aan de toekomst. Want een sterke gemeenschap begint bij u, bij jou!

Onze topprioriteiten samengevat

Een betrokken gemeenschap

Het CDA ziet **verenigingen als cement van de samenleving** en wil hen actiever ondersteunen, onder meer via een jaarlijkse 'dag van de vereniging' en een lokale vrijwilligerspenning. Kunst, cultuur en erfgoed krijgen structurele steun, bijvoorbeeld **muziekschool Médèz en de Beekvlietboerderij**. Iedereen moet mee kunnen doen: jeugd krijgt vroegtijdige hulp via Jeugdhulp Dichtbij, gezinnen hulp bij schulden, en kinderen **gelijke ontwikkelingskansen via het Kindpakket**. Kinderopvang en onderwijs worden versterkt met integrale kindcentra. Jongeren worden meer betrokken via een jeugdraad en schoolbezoeken aan de gemeenteraad. Voor ouderen, mensen met een beperking en mantelzorgers willen we betere voorzieningen en ondersteuning. Taalvaardigheid en bibliotheken blijven prioriteit houden. **Vluchtelingenopvang moet kleinschalig** en ondersteund door de gemeenschap, met oog voor draagkracht. We huisvesten niet meer arbeidsmigranten dan onze eigen gemeente nodig heeft, die dan wel voldoende mogelijkheden moeten krijgen om te integreren in onze samenleving. Het CDA kiest voor een inclusieve samenleving zonder discriminatie.

Leefbare dorpen om te koesteren

Gemeenschapshuizen worden ondersteund met lange termijnafspraken en de gemeente stimuleert hun ondernemerschap. Sportvoorzieningen worden gemoderniseerd; een **nieuwe sporthal in Berlicum** krijgt prioriteit. Scholen vereisen blijvende investeringen in huisvesting. Veiligheid is cruciaal voor leefbare dorpen: daarom zetten we in op bestrijding van woninginbraken, digitale criminaliteit en huiselijk geweld, met **aandacht voor kwetsbare ouderen**. We gaan meer doen aan de voorbereiding op mogelijke crises, ook gezien de spanningen in de hedendaagse wereld. De openbare ruimte moet beter onderhouden worden; inwoners worden aangemoedigd daar zelf aan bij te dragen. **Wijkmakelaars ondersteunen bewonersinitiatieven**, en levendige dorpscentra worden versterkt met evenementen en goede randvoorwaarden voor de middenstand.

Bouwen blijft hard nodig

Vanwege de woningtekorten zet het CDA stevig in op nieuwbouw: **minimaal 1.003 nieuwe woningen** in de periode 2023–2027 en 682 nieuwe woningen in 2028–2032. Extra aandacht gaat uit naar starters, jongeren en senioren; denk aan goedkope koopwoningen, levensloopgeschikte huizen en regelingen als startersleningen en Koopgarant. Continuïteit in woningbouw is essentieel; dat vraagt **nieuwe uitbreidingslocaties en meer mogelijkheden voor woningsplitsing**. Gemeentegrondbezit moet de regie versterken, en onze huidige inwoners krijgen voorrang bij nieuwbouw. **Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO)** wordt actief ondersteund.

Behoud van een aantrekkelijk buitengebied

In het buitengebied komen wonen, landbouw, natuur en recreatie samen. **Agrariërs krijgen steun via een gemeentelijke bedrijfsadviseur**. Er wordt ingezet op verbinding tussen boer en burger met initiatieven zoals een **'bourgondische route'** langs streekproducten. Voor leegstaande stallen is reeds beleid ontwikkeld voor herbestemming en dat gaan we actief toepassen. Boeren krijgen meer ruimte om maatschappelijke functies op te pakken zoals zorg of recreatie.

Verkeer moet veiliger

Oplossing van verkeersknelpunten vraagt meer tempo en benutting van lokale kennis. Kwetsbare weggebruikers krijgt prioriteit, met **uitbreiding van 30 km-zones** en meer handhaving bij scholen en op foutparkeren. De verschillende dorpen kennen specifieke uitdagingen zoals de

Runweg, Hoogstraat, Litsersstraat en Dorpstraat/Sint Lambertusweg. Gedragsaanpassing, **snellheidsremmende maatregelen en zebra's** zorgen voor meer veiligheid.

Economische basis verder versterken

Ondernemers worden gesteund met **parkmanagement op bedrijventerreinen** en een ondernemersfonds. Agrariërs krijgen een vast aanspreekpunt. Startende ondernemers en toeristische initiatieven worden gestimuleerd. Recreatie en natuurontwikkeling, zoals de **Meerseplas en Bourgondische route**, versterken zowel de economie als de leefbaarheid in onze dorpen.

Op weg naar een gezonde gemeente

Gezonde leefstijl en preventie zijn speerpunten. Buurtsportcoaches en programma's als Jongeren Op Gezond Gewicht worden uitgebreid. De gemeente investeert in samenwerking met scholen, verenigingen en huisartsen. Geestelijke gezondheidszorg krijgt meer aandacht via samenwerking, financiering en flexibele capaciteit.

Groene gemeente is óók duurzaam

Duurzaamheid wordt bevorderd via **gasloze en energieneutrale woningen**, zonnepanelen op daken en lokale energiecoöperaties. Voor windmolens hebben wij geen geschikte plekken in onze gemeente. Afvalscheiding wordt gestimuleerd met financiële prikkels. Er worden meer duurzaamheidseisen gesteld aan particuliere- en gemeentelijke projecten. **Waterbesparing en hergebruik** krijgen meer aandacht.

Gemeentelijke organisatie

De gezamenlijke werkorganisatie met Boxtel is kwetsbaar en moet worden verbeterd via strategische personeelsplanning en evaluaties. Regionale samenwerking blijft belangrijk, maar altijd met focus op lokale belangen. **Vertrouwen tussen overheid en inwoners wordt versterkt** door nieuwe participatievormen en een overheid die transparantie en openheid hoog in het vaandel heeft staan.

Als een goed rentmeester met belastinggeld omgaan

Het CDA verzet zich **tegen landelijke bezuinigingen die onze lokale voorzieningen raken**. Onze uitgangspunten voor het financieel beleid zijn: zorgvuldigheid, spaarzaamheid, transparantie en gematigde lokale lasten.

1. Een betrokken gemeenschap

1.1 Verenigingen, kunst en cultuur

Iedereen moet mee kunnen doen in onze samenleving. Voor het CDA Sint-Michielsgestel zijn de vele **verenigingen hét cement van onze samenleving**. Zonder verenigingen zou onze lokale samenleving een stuk minder sociaal zijn. En ook als sociaal vangnet spelen verenigingen een niet te onderschatten rol. Zonder verenigingen hebben we bovendien veel minder sport, muziek, carnaval en activiteiten in de buurt. Mensen die verantwoordelijkheid nemen door zich in te zetten voor een vereniging: dát zijn de mensen die laten zien dat samenleven een werkwoord is. En dat is precies de kerngedachte van onze lokale partij.

We willen dat de lokale overheid nog actiever wordt in het ondersteunen van verenigingen. Iedere vereniging moet een open deur vinden bij de gemeente, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Ook willen we dat er jaarlijks een **'dag van de vereniging'** wordt georganiseerd, waarin de verenigingsbesturen elkaar én de gemeenteambtenaren en -bestuurders ontmoeten.

Kunst en cultuur: je kunt er zelf mee bezig zijn, ervan genieten of allebei! Daarmee kunnen kunst en cultuur bijdragen aan persoonlijke ontwikkeling én aan een fijne vrijetijdsbesteding. Denk bijvoorbeeld aan de **harmonieën en de fanfares**, maar er zijn ook nog veel andere verenigingen, organisaties én individuele inwoners actief op dit terrein. De muziekschool **Médèz** heeft haar bestaansrecht inmiddels bewezen en moet structurele steun van de gemeente houden.

Vrijwilligers moeten we koesteren. Om die waardering zichtbaar te maken pleiten we voor het invoeren van een **vrijwilligerspenning**, een soort Koninklijk lintje maar dan op lokaal niveau. Veel andere gemeenten hebben daar al prima ervaringen mee. Samen met Welzijnsinstelling BINT gaan we bekijken hoe we het aantal vrijwilligers nog verder kunnen verhogen, bijvoorbeeld door het organiseren van **vrijwilligersmiddagen** in de verschillende dorpen en door mensen gericht te benaderen en uit te nodigen. Zo brengen we vraag en aanbod op een laagdrempelige manier samen.

Onze gemeente kent **een rijke cultuurhistorie** in de vorm van monumenten, landschappen, musea, verenigingen en activiteiten, zoals carnaval. Deze dragen bij aan de identiteit en saamhorigheid, en worden vaak met zorg beheerd en onderhouden door vrijwilligers. Deze waardevolle inzet moeten we koesteren.

In een tijd van internationale spanningen is het belangrijk om te leren van het verleden. Het gemeentebestuur heeft daarom besloten om de **Beekvlietboerderij** te behouden. Deze locatie moet de komende jaren een belangrijke rol vervullen in educatie en burgerschapsonderwijs. Omdat de herdenkingsplaats van het Gijzelaarskamp Beekvliet niet alleen van gemeentelijk, maar ook van provinciaal en landelijk belang is, dient de gemeente zich samen met andere overheden hiervoor in te zetten.

1.2 Iedereen doet mee

Voor onze jongeren is er in 2021 gestart met de pilot **Jeugdhulp Dichtbij**. Als onderdeel van deze pilot heeft de gemeente ambulante hulpverlening direct vanuit de wijkteams aangeboden. Dit gaat om kortdurende ondersteuning door een jeugdconsulent aan ouders/verzorgers en jeugdigen, waarbij zij snel en thuis worden geholpen. Deze aanpak is geëvalueerd en hieruit is gebleken dat hij succesvol is.

Daarom is kortgeleden besloten om deze aanpak structureel voort te zetten. Daarnaast gaat de gemeente meer inzetten op het versterken van sociale netwerken. Het CDA steunt deze ontwikkeling van harte, ook omdat hierdoor geïndiceerde (en dus ook duurdere) hulpverlening

wordt voorkomen.

We willen kwetsbare inwoners helpen **grip te krijgen op hun financiële situatie** door het bieden van financiële educatie en ondersteuning. Wij willen dat de gemeente alle schulden van gezinnen kan overnemen zodat een huishouden nog maar één schuldeiser heeft en er een overzichtelijke situatie ontstaat. We maken het aanvragen van inkomensregelingen eenvoudiger en voorspelbaarder. Waarbij we uitgaan van vertrouwen en geen zware en kostbare controles invoeren, maar steekproefsgewijs controleren.

Financiële (on)mogelijkheden van ouders/verzorgers mogen **geen belemmering vormen voor gelijke ontwikkelingskansen voor de kinderen** in Sint-Michielsgestel. Alle kinderen moeten kunnen deelnemen aan school, het schoolreisje, schoolprojecten en minstens één structurele naschoolse sportactiviteit. Het Kindpakket dat door BINT wordt uitgevoerd helpt daarbij, en moet dan ook zeker in stand blijven.

Goede **kinderopvang en onderwijs** zijn essentiële pijlers voor een samenleving waarin elk kind zich optimaal kan ontwikkelen. Ze bieden een veilige en stimulerende omgeving waarin kinderen leren, vrienden maken en zelfvertrouwen opbouwen. Het CDA gelooft in een sterke samenwerking tussen kinderopvang, scholen, ouders/verzorgers en de buurt en wil daarom investeren in integrale kindcentra als verbindende plek in wijken. Kinderopvang en scholen spelen naast ouders/verzorgers een cruciale rol in het vroegtijdig signaleren van problemen die de ontwikkeling van kinderen belemmeren. De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid en werkt samen met partners om uitdagingen zoals kansenongelijkheid en thuiszitten aan te pakken.

Sowieso moeten we ervoor zorgen dat **jongeren goed op het netvlies staan** bij de gemeente. Want zij weten vaak de weg naar de gemeente minder goed te vinden. Het helpt als zij al in hun schooltijd kennismaken met de gemeentepolitiek. Daarom pleiten we ervoor dat iedere school in Sint-Michielsgestel de komende bestuursperiode **minimaal één keer een bezoek brengt aan de raadszaal** en daar een aantrekkelijk programma volgt. Daar kan de kinderburgemeester natuurlijk ook een positieve rol bij spelen. Ook steunen we het initiatief van een **jeugdraad**, waarvoor vorig jaar de eerste ideeën zijn ontstaan.

Eenzaamheid komt voor onder alle leeftijdsgroepen en heeft vaak een relatie met (niet) mee kunnen doen. Naast enkele instellingen/verenigingen die in onze gemeente op dit terrein actief zijn (denk aan de Zonnebloem, de kerken, gemeenschapshuizen/dorps huizen en de seniorenverenigingen), heeft BINT opdracht van de gemeente om eenzaamheid actief tegen te gaan en zet daar vele vrijwilligers voor in. Dat is natuurlijk prima en moet vooral doorgaan, maar eenzaamheidsbestrijding moet **niet alleen bij één of enkele stichtingen op het bordje liggen**. We weten dat mensen tegenwoordig langer zelfstandig thuis wonen, maar dat kan tegelijkertijd ook het risico op eenzaamheid vergroten. Bijvoorbeeld als de 'aanloop' steeds minder wordt. Daar kunnen we samen wat aan doen! Hoe mooi zou het zijn als bijvoorbeeld **buurtverenigingen zelf huisbezoeken organiseren** aan mensen van wie zij weten dat die nog maar weinig contacten hebben. De buurt heeft dat vaak beter en eerder in beeld dan de gemeente of een welzijnsinstelling. Wel kunnen de gemeente en/of BINT daarbij ondersteunen, bijvoorbeeld door het geven van een training, inspiratiebijeenkomst of zelfs door 'iets bij de koffie' te regelen. Gemeenschapszin is belangrijk. Juist de directe omgeving (buren, vrienden, etc.) constateert vaak dat iemand aandacht of hulp nodig heeft. De gemeente kan samen met BINT dit stimuleren en hiervoor actieplannen bedenken.

Ook zien we initiatieven opduiken van **straat- en wijkgenoten die elkaar helpen** met allerlei kleine dingen (klusjes, boodschappen, etc.). Die initiatieven vinden we hartverwarmend en enorm belangrijk in de samenleving die wij als CDA nastreven. Dat zijn initiatieven die een overheid vooral

niet moet willen overnemen of inkaderen, maar mogelijk kan de gemeente wel meehelpen bij het verspreiden van goede ideeën en kennisdeling.

Mensen met een beperking en senioren moeten mee kunnen doen in de samenleving. Door deelname aan sport-, welzijns- of culturele activiteiten. De toegankelijkheid van sportvoorzieningen en openbare gebouwen is op zich al goed geregeld in het bouwbesluit (Besluit bouwwerken leefomgeving). De bottle neck is vaak het overbruggen van de afstand van huis naar de verenigingsvoorziening en weer terug. Gelukkig kennen wij binnen onze gemeente al de nodige **buddy- of maatjes-projecten voor inwoners** die op het gebied van vervoer of deelname aan activiteiten een steuntje in de rug nodig hebben. Samen met betrokken inwoners en organisaties en de diverse ouderenverenigingen moet de gemeente de vitaliteit onder ouderen vergroten vanuit het bestaande programma uit 2023 "Samen wonen, samen leven, samen zorgen; **Gezond ouder worden in Sint-Michiëlgestel**".

Mantelzorg is voor veel mensen van onschatbare waarde. Mantelzorgwoningen zijn daarbij van grote betekenis en zorgen ervoor dat iemand bij zijn of haar eigen familie kan blijven wonen. Dat is goed uit menselijk oogpunt, en verkleint het beroep dat op dure zorg wordt gedaan. Wij pleiten voor een zeer ruimhartig beleid: **mantelzorgwoningen worden in principe gewoon toegestaan**, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om dat niet te doen. Als eerste wordt gekeken wat iemand nodig heeft, en daarna hoe de formele regels passend gemaakt kunnen worden. Geen 'nee, tenzij' maar 'ja, mits'.

Met andere woorden: niet het ruimtelijk beleid, maar het sociaal domein moet leidend zijn op het gemeentehuis! Ook moet er alle ruimte blijven voor **pre-mantelzorgwoningen**; de gemeenteraad heeft daar twee jaar geleden al toe opgeroepen.

We moeten ons verder goed realiseren dat **mantelzorgers** het zwaar kunnen hebben. Wij willen voor hen de mogelijkheden vergroten om af en toe op adem te komen door het aanbieden van **respijt zorg en dagopvang**. Het aanvragen daarvan moet eenvoudig zijn, zonder ingewikkelde drempels. Vervoer naar de dagopvang en de respijt zorg moet goed geregeld zijn met zo nodig hulp van deur tot deur. Ook willen we meer aandacht voor **jonge mantelzorgers**. Jong als zij zijn maken zij zich zorgen, hebben extra zorgtaken in het gezin en hebben minder tijd dan leeftijdsgenoten om leuke dingen te ondernemen. BINT organiseert in opdracht van de gemeente lotgenotencontacten en een jaarlijks uitje. CDA Sint-Michiëlgestel wil dit verder uitbreiden met het organiseren én financieren van leuke activiteiten voor ontspanning en afleiding voor het gezin van de jonge mantelzorger. Rond de dag van de mantelzorg zet de gemeente mantelzorgers in het zonnetje in de vorm van een mantelzorgcompliment.

BINT ondersteunt de mantelzorgers ook met de **Vrijwillige Vervoersdienst en de BoodschappenPlusBus**, beide uitgevoerd door vrijwilligers. Zeker deze BoodschappenPlusBus is een groot succes. Er zijn weliswaar genoeg vrijwilligers, maar uitbreiding van de middelen en ondersteuning bij BINT is gewenst. Wij willen daar graag op inzetten.

De vraag naar huishoudelijke hulp bij mensen die langer zelfstandig thuis wonen, is groot. Zo groot dat de wachtlijsten lang zijn. CDA Sint-Michiëlgestel juicht het daarom toe dat er vanaf 2027 een **inkomensafhankelijke bijdrage** wordt ingesteld. Daarmee wordt de druk op de aanvragen verlaagd en komt de financiële tegemoetkoming terecht bij mensen komt die het zelf moeilijker kunnen betalen.

In het dagelijks leven hebben te veel mensen **moete met lezen en schrijven**. De laaggeletterdheid is nog steeds te hoog. Het zet mensen op achterstand in de samenleving. Het minste dat we moeten doen is ervoor te zorgen dat de communicatie van de gemeente zo eenvoudig mogelijk is. Verder willen we dat het bestaande **Taalhuis de komende jaren alle steun**

van de gemeente krijgt; een mooi project dat heel gericht mensen helpt die een taalachterstand hebben.

Daarnaast zijn **bibliotheken belangrijk** om de taalvaardigheid te verbeteren en hebben zij ook een sociale functie. De afgelopen bestuursperiode heeft de gemeente de bibliotheken in Berlicum en Gestel (Huis 73) en Den Dungen (parochiële bibliotheek) ondersteund en dat moet vooral doorgaan. We willen meer rust in de subsidierelatie. We willen dat er **duidelijke prestatieafspraken** worden gemaakt met zo nodig ook een wat hogere subsidie. Bibliotheken mogen niet uit onze gemeente verdwijnen!

Lezen is ook erg belangrijk voor kinderen. Het is dus van belang dat ook de basisscholen middelen blijven ontvangen voor een **eigen schoolbibliotheek**.

1.3 Asiel en integratie

In deze tijd van polarisatie zetten wij in op verbinding.

Verantwoordelijkheid en solidariteit zijn leidend in onze inzet om vluchtelingen een veilige plek in onze samenleving te bieden. Tegelijkertijd houden we oog voor de behoeften van alle inwoners. Het is een **dubbele verantwoordelijkheid** die spanningen met zich meebrengt. De grenzen van de draagkracht van de lokale gemeenschap moeten we in het oog houden omdat we anders de belofte van een goede integratie niet kunnen waarmaken.

We vinden dat ook onze gemeente z'n steentje moet bijdragen. Daarbij is wel van belang dat het Rijk duidelijke kaders en (financiële) ondersteuning biedt, en zorgt voor een eerlijke en afdwingbare verdeling over alle gemeenten. We kiezen zoveel mogelijk voor **kleinschalige opvang**, verspreid over de dorpen. Er moet veel aandacht zijn voor een tijdige dialoog met de omgeving – voor en ná de start van de opvang – en we spannen ons maximaal in om vrijwilligers te betrekken bij de opvang; bijvoorbeeld voor het geven van taallessen en voor het ondernemen van activiteiten. Maar het werkt ook andersom: we willen dat vluchtelingen een steentje bijdragen aan onze samenleving. Als zij nog niet betaald mogen werken, dan kan dat ook in de vorm van vrijwilligerswerk.

Zo werken we aan meer draagkracht en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het opvangen van vluchtelingen.

Wat betreft **arbeidsmigranten** zijn die zorgen minstens even groot, en moeten we duidelijk krijgen welke arbeid we willen en kunnen aantrekken. Daarin is de landelijke overheid aan zet, zeker in Europees verband. Voor gemeenten gaat het hierbij niet alleen om het bieden van een slaapplek, maar ook om het garanderen van voldoende voorzieningen; niet alleen een huis, maar ook een thuis. Mogelijkheden om te leren, sporten en spelen, of om fatsoenlijke zorg te krijgen wanneer nodig. Want dat is noodzakelijk om te kunnen integreren en in de samenleving mee te kunnen doen. Betrek daarbij ondernemers en dorpsgemeenschappen bij oplossingen, zodat er meer draagvlak ontstaat. We huisvesten niet meer arbeidsmigranten dan onze eigen gemeente nodig heeft.

1.4 Inclusieve samenleving

Het CDA zet zich in voor een inclusieve samenleving waarin iedereen kan meedoen, verschillen worden gerespecteerd en niemand aan de zijlijn staat. Gemeenten spelen een sleutelrol in het creëren van een inclusieve omgeving waarin diversiteit wordt gewaardeerd. **Waar iedereen zichzelf kan zijn** ongeacht seksuele geaardheid, etniciteit, beperking of andere persoonlijke kenmerken. De gemeente zorgt voor ondersteuning van kwetsbare groepen en effectieve bestrijding van discriminatie.

2. Leefbare dorpen om te koesteren

2.1 Gemeenschapshuizen

Leefbare dorpen zijn dorpen waar mensen wérkelijk samenleven en wat voor elkaar betekenen. Dat **komt vaak samen in de gemeenschapshuizen**. Die koesteren we!

Gemeenschapshuizen kunnen vaak niet functioneren zonder enige vorm van ondersteuning door de gemeente. Het is belangrijk om daarbij goede prestatieafspraken te maken. Dat klinkt misschien wat 'zakelijk', maar we denken dat dat voor de verschillende gemeenschapshuizen juist fijn is. Je maakt zo afspraken voor de langere termijn en van beide kanten weet je waar je aan toe bent. Nu is het teveel een jojo: soms moet er geld bij, soms niet en lang niet altijd is duidelijk wat we van elkaar verwachten. We willen meer voorspelbaarheid in deze relatie brengen en de gemeenschapshuizen prikkelen om nóg beter te gaan presteren. Daar mogen ze ook zelf de vruchten van plukken; we stimuleren ondernemerschap en uitgangspunt is dat gelden daar mogen blijven waar ze worden verdiend. Zo kunnen gemeenschapshuizen reserveringen maken voor toekomstige grote uitgaven. Tegelijkertijd moet de gemeente wel accepteren dat **een gemeenschapshuis geen commercieel bedrijf is** dat zichzelf in alle tijden en onder alle omstandigheden kan bedruipen. Wees daar reëel in! De gemeente ondersteunt als de situatie daar om vraagt.

De **Meander** in Sint-Michielsgestel ontbeert op dit moment een goede **theatermogelijkheid**; dat is het nadeel van de combinatie met de bibliotheek. Het projectinitiatief van de gemeente voor aanpassingen in gebouw en beheer is vastgelopen en moet spoedig weer worden opgestart met inbreng van gebruikers.

2.2 Sportvoorzieningen

De afgelopen bestuursperiodes is er mede dankzij CDA-bestuurders hard gewerkt aan modernisering en vernieuwing van sportaccommodaties. Maar we hebben **ook nog wat te wensen**. Want als we een meer gezonde gemeente willen worden, dan moeten de gemeenschappelijke sportvoorzieningen allemaal up to date zijn. Capaciteit en behoefte moeten goed op elkaar zijn afgestemd, dus dat vraagt een **lange termijnvisie** op binnen- en buitenvoorzieningen. Wat zijn de beste plekken en welke combinaties zijn er mogelijk? **Sporthal De Run in Berlicum** is sterk verouderd. Dat suddert al veel te lang door; er moet nu eindelijk boter bij de vis en een oplossing komen voor de sporthal en de indoor sportfaciliteiten. We juichen het toe dat er inmiddels een voorbereidingskrediet beschikbaar is gesteld. We willen dat deze sportvoorziening ook kan worden gebruikt als jeugdhonk voor jongeren tussen de 14 en 18 jaar, zodat zij een locatie hebben waar ze bijeen kunnen komen. Ook de zoektocht naar een nieuwe locatie voor de **scouting in Berlicum** duurt in onze ogen veel te lang en moet meer vaart krijgen.

2.3 Scholen

De gemeente heeft een belangrijke verantwoordelijkheid in de huisvesting van onze scholen. Bij goed onderwijs hoort een **veilige en prettige schoolomgeving**. We willen dat ook buiten de schooltijden goed toezicht is op deze omgeving. Voor de huisvesting van scholen is de afgelopen bestuursperiode **het Integraal Huisvestingsplan** geactualiseerd (IHP). Investerings blijven ook de komende jaren noodzakelijk.

2.4 Veiligheid

Leefbaarheid heeft ook alles met **veiligheid** te maken. Jong en oud moeten kunnen rekenen op een veilige omgeving waarin ze leven en opgroeien. We vroegen daar in ons vorige verkiezingsprogramma al meer aandacht voor, en de urgentie is de afgelopen jaren alleen maar groter geworden. Het is voor de overheid steeds moeilijker om grip te krijgen en te houden op de

onderwereld. Lokaal moeten we ook ons steentje bijdragen en scherp blijven op het voorkomen van vermenging van de onder- en bovenwereld.

In Sint-Michielsgestel moet prioriteit liggen bij het tegengaan van criminaliteit die een grote impact heeft op het slachtoffer, diens directe omgeving en het veiligheidsgevoel. Daarbij denken we vooral aan **woninginbraken en overlast op straat**. Het is aan de politie om daar voldoende opsporingscapaciteit voor te reserveren, maar ook gemeente (door voorlichting) én inwoners zelf kunnen daar van alles aan doen. Met name via **buurtinformatienetwerken (whatsappgroepen)**. De komende bestuursperiode willen we die permanente aandacht geven. Door advies en ondersteuning kan de gemeente daar het nodige in betekenen. We willen dat de gemeente actiever wordt en leert van goede ervaringen die in andere gemeenten op dit vlak al zijn opgedaan.

We ondersteunen inwoners en ondernemers in het verbeteren van hun digitale veiligheid, door het organiseren van voorlichtingsavonden en campagnes. Zo gaan we de impact van **digitale criminaliteit** tegen door criminelen het zo moeilijk mogelijk te maken.

Helaas zien we in ons land nog regelmatig vormen van **huiselijk geweld en van femicide** (vrouwenmoord). Vroegsignalering is letterlijk van levensbelang. De gemeente moet in gesprek met betrokken hulpverleningsorganisaties om die signalering te versterken.

Op hogere leeftijd worden **ouderen kwetsbaarder voor oplichting en kleine criminaliteit**, ook via het internet. Dit heeft een grote impact op hun gevoel van veiligheid. Wij willen dat de gemeente meer voorlichting geeft en dat de politie, banken en bedrijven extra aandacht geven aan meldingen en aangiftes van ouderen.

We zien tegelijkertijd dat het onrustig is in de wereld en dat we ons als samenleving beter moeten voorbereiden **op crisissituaties**. De landelijke overheid stimuleert dat bijvoorbeeld door campagnes voor het aanschaffen van noodhulp pakketten die ervoor zorgen dat mensen zich de eerste 72 uur zelf kunnen redden. Ook in onze gemeente willen we daar meer aandacht op gaan vestigen. Ook willen we dat er een plan gemaakt wordt hoe te handelen bij grote crises, zoals langdurige stroomuitval. Mogelijk moeten we voorzieningen gaan treffen voor het **opvangen van inwoners** die in crisissituaties zijn aangewezen op hulp van anderen.

2.5 De openbare ruimte

De openbare ruimte in de gemeente moet er netjes bij liggen. De gemeente heeft hier een belangrijke taak. Daar mag gerust een tandje bij! De FixiApp voor meldingen in de openbare ruimte werkt op zich prima, maar de gemeente moet **meer proactief signaleren** wanneer er ergens actie nodig is. Nieuw openbaar groen wordt zoveel mogelijk onderhoudsarm aangelegd. Tegelijkertijd moedigen we het ook aan als inwoners zelf een bijdrage leveren. Bijvoorbeeld via deelname aan de zwerfvuilactie, maar ook door de stoep of perkje bij hun eigen huis schoon te houden.

Er zijn te weinig **honden uitlaatplekken** in onze gemeente; er moet worden gekeken waar dat kan worden uitgebreid.

2.6 Bewonersinitiatieven

Onze gemeente heeft twee **wijkmakelaars**. Zij zijn het eerste aanspreekpunt als inwoners een idee of initiatief hebben in hun eigen buurt. Zij weten de weg binnen de gemeente te vinden en kunnen meedenken om het idee te verwezenlijken. Inmiddels hebben de wijkmakelaars hun nut bewezen. We willen voortbouwen op dat succes. Concreet stellen we voor dat **ieder gemeenschapshuis minimaal 1 ochtend per week** een van de wijkmakelaars in huis heeft en die

daar 'kantoor' houdt. Op die manier willen we de drempel voor het inbrengen van ideeën nog lager maken.

2.7 Levendigheid versterken

Levendigheid in de kernen is belangrijk, voor oud en jong. Helaas zijn er de afgelopen periode toch weer winkels verdwenen. Als gemeente openen we geen winkels. Maar we kunnen wel proberen om voor **goede randvoorwaarden** te zorgen, in samenwerking met de ondernemers (onder andere met behulp van de bedrijfscontactfunctionaris).

Activiteiten en evenementen zijn van groot belang voor een levendig dorp. De gemeente moet die stimuleren en níet belemmeren met een overdaad aan voorschriften en regels. Natuurlijk moet veiligheid voorop staan, maar de gemeente moet daarbij vooral ook meedenken met organisatoren wanneer zij een aanvraag indienen. Organisatoren bieden we niet enkel een loket, maar vooral een helpende hand.

3. Bouwen blijft hard nodig

In de afgelopen jaren is het tekort aan huizen één van de grootste uitdagingen van onze samenleving geworden. Landelijk is de huizenmarkt zwaar overspannen en dat merken we ook in onze gemeente. De oplossing? **Meer bouwen!** En dat is precies waar we afgelopen vier jaar druk mee zijn geweest, met (tot eind 2024) onze eigen CDA-wethouder als belangrijke aanjager. Vier jaar geleden beloofden we dat er **minimaal 500 woningen** zouden worden gerealiseerd (gebouwd of gepland; koop en huur) en dat is in de afgelopen bestuursperiode ruimschoots behaald.

Dat bouwen moet volop doorgaan in de komende bestuursperiode. De **woonvisie** die in de afgelopen bestuursperiode – onder regie van onze CDA-wethouder – is vastgesteld biedt daarvoor een prima uitgangspunt. Tussen 2023 en 2027 moeten er minimaal 1.003 woningen zijn bijgekomen en van 2028 tot 2032 zetten we in op nogmaals 682 woningen. Om onze inwoners meer kansen te geven om te starten in een van onze dorpen zetten we bij nieuwe woningbouwplannen in op minimaal 15% goedkope koopwoningen, zeker ook in de kleinere kernen. Daarnaast stimuleren we toevoeging van passende woningen voor senioren in alle kernen. Dat vraagt toevoeging van levensloopgeschikte woningen, zowel door nieuwbouw als door het aanpassen van de bestaande voorraad.

Bijzondere aandacht moet er blijven voor **starters en senioren**. Door voor de laatstgenoemde groep meer levensloopbestendige woningen of appartementen te bouwen, krijgen we de doorstroming op de woningmarkt weer op gang. Voor jongeren heeft de gemeente – op aandringen van CDA Sint-Michielsgestel – de **starterslening** weer ingevoerd om hen een steuntje in de rug te geven. Daar is volop gebruik van gemaakt en dit willen we dan ook voortzetten. En we willen dat er meer **Koopgarant- en Koopstartwoningen** in onze gemeente komen; in onze gemeente wordt daarvan nog te weinig gebruik gemaakt, terwijl vooral jongeren/starters daar veel profijt van kunnen hebben. Deze regelingen zijn een prijsverlagende constructie: door een korting tot 30% op de marktwaarde wordt de woning bereikbaar voor lage- en middeninkomensgroepen. Een woningcorporatie of ontwikkelaar verkoopt de woning én koopt 'm ook weer terug wanneer iemand wil verhuizen.

Het is de kunst om niet met pieken (en dus ook dalen) te werken, maar te zorgen voor een continue **aanwas van nieuwe woningbouwplannen**. Dat vraagt **meer uitbreidingslocaties**, aan de randen van de huidige bebouwde kommen. Een onderbouwing daarvan ligt al op het gemeentehuis. De provincie moet daaraan wel willen meewerken, en daarom is het nodig vanuit Sint-Michielsgestel een **stevig pleidooi** te starten richting het provinciehuis (waar we als CDA goede contacten hebben). Liefst sámen met andere gemeenten. We willen dat de dorpen van onze gemeente ook op de langere termijn kunnen groeien; het moet niet nodig zijn dat mensen naar elders verhuizen als ze liever in onze mooie gemeente blijven wonen.

Woningsplitsing kan ook helpen de woningnood te verlagen. De provincie heeft een onderzoek laten doen waaruit blijkt dat door woningsplitsing en het toestaan van extra woningen op kavels er een extra capaciteit is van ruim 1.300 woningen in de gemeente Sint-Michielsgestel. Deze ruimte moeten we beter benutten. Denk hierbij ook aan een (pre)mantelzorgwoning of kangoeroewoning.

Als de gemeente **meer gronden zelf in bezit** heeft kunnen we de regie op de lokale woningbouw verder versterken. De gemeente is daar de laatste jaren actiever in geworden en doet vaker strategische aankopen. Dat beleid moet vooral worden voortgezet.

We willen bij nieuwbouwwoningen zo veel mogelijk **voorrang creëren voor inwoners** van onze eigen gemeente. De wettelijke mogelijkheden zijn daartoe verruimd en daar willen we zoveel als

Bouwen met vertrouwen. Onze keuzes voor een fatsoenlijke gemeente.

mogelijk gebruik van maken. En ook **Collectief Particulier Opdrachtgeverschap** (CPO) is een vorm van bouwen die ervoor zorgt dat eigen inwoners uiteindelijk in die woningen terecht komen. Dat is vooral geschikt voor community-achtige vormen: 'samen' wonen in een groep en toch zelfstandig. Voor een CPO staan particulieren weliswaar zelf aan de lat, maar de gemeente kan dat wel ondersteunen door concrete begeleiding aan te bieden. De komende bestuursperiode willen we dat de gemeente minimaal één, maar liefst meer CPO-initiatieven concreet gaat ondersteunen.

4. Behoud van een aantrekkelijk buitengebied

Sint-Michielsgestel is een groene gemeente. We zijn **zuinig op ons buitengebied**. Waar onze inwoners en bezoekers kunnen wonen, recreëren én ondernemen. Daar hoort ook de agrarische sector bij; zij geven karakter aan ons buitengebied. Agrariërs zijn dagelijks met passie bezig met het **produceren van ons hoogwaardige voedsel**. CDA Sint-Michelgestel is dan ook trots op onze agrarische familiebedrijven. Toch hebben de agrariërs ook te maken met veel regels en staan ze voor grote uitdagingen. Boeren moeten wel de ruimte hebben om te ondernemen. We willen dat de gemeente een **bedrijfsadviseur voor agrarische ondernemingen** aanstelt.

De spreekwoordelijke afstand tussen de boer en burger moet kleiner. Onze inwoners mogen zich meer bewust zijn van hetgeen het buitengebied biedt. We gaan ons hard maken voor een **'bourgondische route'**, die loopt langs onder andere boerderijwinkels en winkels met streekproducten. Door dat te combineren met proeverijen ontstaat een aantrekkelijke activiteit voor toeristen én voor onze eigen inwoners.

Er komen steeds meer stallen leeg te staan in ons buitengebied; daar moeten andere bestemmingen voor komen. Daarom heeft de CDA-fractie eind 2021 een initiatiefvoorstel gemaakt hoe om te gaan met **'Vrijkomende Agrarische Bebouwing'**. Dat is – onder regie van de CDA-wethouder – uitgemond in een nieuw beleid voor 'Vrijkomende agrarische bedrijfslocaties'. Er is zo meer ruimte gecreëerd voor niet-agrarische ontwikkelingen in het buitengebied. De komende bestuursperiode moeten we dat maximaal benutten.

Een gemengde plattelandseconomie met agrarische en niet-agrarische bedrijvigheid, wonen, natuur, recreatie en toerisme die met elkaar hand in hand gaan is ons ideaal. Boeren nemen steeds vaker maatschappelijke functies op zich, zoals zorg, educatie, recreatie of streekverkoop. De gemeente moet daarvoor ruimte geven in het omgevingsplan en waar mogelijk initiatieven steunen die bijdragen aan de vitaliteit van het buitengebied.

5. Verkeer moet veiliger

We verplaatsen ons dagelijks volop door de verschillende dorpen. Dat moet ook kunnen, maar uiteraard wel veilig. Op dit moment is dat helaas niet overal het geval. We vinden dat er **meer tempo** moet worden gemaakt in het realiseren van oplossingen, én dat er meer gebruikt moet worden gemaakt van **'kennis en ervaring van de straat'**. Mensen die dagelijks het verkeer voorbij zien razen en de problemen van dichtbij ervaren, weten vaak hele goede oplossingen te bedenken.

In ons vorige verkiezingsprogramma pleitten we ervoor om meer geld vrij te maken voor het **oplossen van verkeersknelpunten**. Die belofte zijn we nagekomen, maar ook de komende periode moeten we daarin investeren. 'Werk met werk maken' is daarbij een belangrijk uitgangspunt (vrij vertaald: verschillende soorten werkzaamheden gelijktijdig uitvoeren om zo kosten te besparen en omgevingsoverlast te beperken).

Kwetsbare weggebruikers verdienen meer aandacht. Uitgangspunt is dat alle inwoners veilig aan het verkeer kunnen deelnemen, met extra oog voor senioren en jonge kinderen. De verkeersinfrastructuur moet daarop zijn ingericht en dus zo nodig aangepast. Ook de veilige afwikkeling van het logistiek verkeer moet een belangrijk aandachtspunt zijn bij nieuwe bouwplannen.

Uitbreiding van **30 kilometer zones** vinden we wenselijk, conform de nieuwe mobiliteitsvisie die onder regie van onze CDA-wethouder is opgesteld. Een aantal andere uitgangspunten zijn dat zwaar transport uit de kernen wordt geweerd, en bij basisscholen en in wijken meer gecontroleerd wordt door de in 2021 extra ingezette BOA 's. Daarbij is er ook extra aandacht voor foutparkeren op fietsstroken en trottoir; dat vraagt prioriteit van de handhavers. Om straten veiliger te maken wordt zo nodig gewerkt met slimme, verkeersremmende maatregelen, met voorrang voor fietsers, en komen er wat ons betreft meer zebrapaden.

Als we nu een snelle scan maken van het verkeersbeeld in de verschillende dorpen, dan zijn dit in ieder geval de aandachtspunten:

- Het **Mercuriusplein in Berlicum** heeft een grote make-over gekregen; toch ondervinden voetgangers hinder van de verschillende soorten gebruikte stenen. De bestrating is op bepaalde plekken (bijvoorbeeld voor de Jumbo) onregelmatig, wat tot valpartijen leidt bij mensen met een rollator. Ook voor rolstoelen en kinderwagens is het niet bewonersvriendelijk. We willen dat wordt bekeken of daarin aanpassingen mogelijk zijn die de kans op valpartijen verkleint.
Op de **Runweg en op de Milrooijseweg** (Middelrode) wordt veel te hard gereden, wat het oversteken van de ene woonwijk naar de andere woonwijk onveilig maakt. Met name voor schoolgaande kinderen. Verbetering is nodig, zoals snelheidsbeperkende maatregelen en oversteekvoorzieningen.
- In het dorp **Sint-Michielsgestel** begint het probleem van het doorgaande verkeer ook steeds nijpender te worden. De grootste problemen doen zich voor op de Hoogstraat, de Sint-Michielsstraat en de Schijndelseweg. Het **verkeersluw maken van de Nieuwstraat** kan een oplossing bieden. Een afsluiting van de Nieuwstraat voor doorgaand verkeer kan gevolgen hebben voor een verkeerstoename in de woonwijken, wat niet wenselijk is.

- Ondanks dat er in **Den Dungen en Maaskantje** al veel is geïnvesteerd qua bestrating in het dorpscentrum zijn er nog wel een aantal verkeersonveilige situaties in het dorp op te lossen. Zoals een aantal (zij)straten in het buitengebied. Ook het zogeheten shared space gedeelte in de Litserstraat (tot aan Boer Goossens) werkt niet optimaal; er wordt te vaak te hard gereden. Dit vraagt vooral een gedragsaanpassing van de verkeersdeelnemers. De centrumvisie Den Dungen, de beoogde herontwikkeling van locatie De Blauwe Scholk en realisatie van het plan Wonen op de Donk bieden kansen om de verkeerssituatie Bosscheweg/Heilighartplein, Litserstraat en Hooidonk in samenhang te herzien en **bestaande knelpunten op te lossen**. Ook de parkeervoorzieningen bij Sportclub Den Dungen verdienen aandacht. Daar gaan we ons hard voor maken!
- De plannen voor **herinrichten van de Sint Lambertusweg in Gemonde** zijn nu concreet omdat de riolering moet worden vervangen. Belangrijk is dat ook de herinrichting van de Dorpstraat snel wordt opgepakt nu blijkt dat hier de riolering niet op korte termijn wordt vervangen. Vanuit het nieuwe Mobiliteitsplan zijn hiervoor mogelijkheden en middelen aanwezig. Net als in Den Dungen/Maaskantje streven wij ernaar om de verkeerssituatie in Gemonde op basis van een te ontwikkelen **visie op (gebruik van) het centrum** te heroverwegen en te verbeteren. Het doorgaand verkeer, de schoolzone, het gemeenschapshuis en de kerkfunctie moeten in relatie tot elkaar worden gezien met expliciete aandacht voor verkeersveiligheid (snel en langzaam verkeer), parkeren en fietsen.

6. Economische basis verder versterken

Het economisch beleid is de afgelopen bestuursperiodes flink verbeterd. Er is een ondernemersfonds gecreëerd, er wordt reclamebelasting geheven en er zijn centrummanagers aangesteld.

We zien graag dat middenstanders (winkeliers) zich zoveel mogelijk in het centrum vestigen; dan versterken ze elkaar en houden we onze dorpscentra levendig.

De **bedrijventerreinen** krijgen de komende bestuursperiode extra prioriteit als het aan ons ligt. We willen starten met de Venkant in Sint-Michielsgestel en daar de knelpunten aanpakken, uiteraard sámen met de ondernemers en eventueel ook door een kwartiermaker aan te stellen. Denk aan verbetering van de bebording, onderhoud van het groen en verbeteren van wegen. Het moet allemaal wat minder rommelig worden. Ook de bedrijventerreinen in Berlicum en Den Dungen hebben we in het vizier om de komende jaren aan te pakken. Vergelijkbaar aan het centrummanagement pleiten we voor **'parkmanagement'** op de bedrijventerreinen, om zo nog nadrukkelijker de medeverantwoordelijkheid van de ondernemers vorm te geven.

Ook **agrariërs** zijn natuurlijk ondernemers. We hebben de afgelopen tijd gemerkt dat er bij de gemeente niet altijd de juiste expertise in huis is om hen te helpen bij allerlei zaken die spelen (vergunningen, toekomstplannen, bedrijfsbeëindigingen). Daarom willen we dat de gemeente een **vast aanspeekpunt krijgt voor agrariërs** die bekend is met hun leefwereld en problematiek, en die begrijpt wat er nodig is voor een goed agrarisch ondernemersklimaat.

De **bedrijfscontactfunctionaris** van de gemeente is een belangrijk ankerpunt voor ondernemers, mede als wegwijs naar andere instanties. Startende ondernemers moeten daar ook terecht kunnen voor advies en ondersteuning, want nieuw ondernemerschap versterkt de economische basis van onze gemeente.

De gemeente heeft een toeristische visie: **Gezond genieten**. Dat biedt een mooie kapstok voor activiteiten en ter ondersteuning van initiatieven. Zoals bijvoorbeeld is gebeurd aan de Meerseplas in Den Dungen, waar mede dankzij een aantal actieve inwoners een Kabouterpad en een trimbaan zijn verschenen. Als CDA Sint-Michielsgestel streven we naar **voldoende recreatiemogelijkheden** in onze gemeente. Met fiets- en wandelpaden en ruimte voor de natuur. Bezoekers leiden we langs de **Bourgondische route** waar lokale ondernemers hun streekproducten kunnen aanbieden om daarmee ook de levendigheid, het toerisme en de lokale welvaart van onze kernen verder te stimuleren.

We hebben vele mooie natuurgebieden in onze dorpen die we moeten koesteren. Aandacht geven aan biodiversiteit en ruimte voor water zijn belangrijke punten.

7. Op weg naar een gezonde gemeente

Vorkomen is beter dan genezen en dat geldt zeker voor de zorg! Dat vraagt om een **gezonde levensstijl**, om investeren in voorzieningen die sport en beweging stimuleren en goede voorlichting om ongezond gedrag tegen te gaan.

Daarom willen wij investeren in preventieprogramma's die mensen ondersteunen bij het maken van gezonde keuzes. Dit begint bij een gezonde omgeving, bijvoorbeeld door een veilige buitenruimte, en bewustwordingscampagnes rondom voeding, beweging en mentale gezondheid. Als gemeente willen we een actieve rol spelen in het bevorderen van gezondheid op scholen, in wijken en in het verenigingsleven.

In onze gemeente doen we al verschillende dingen om een gezonde levensstijl te stimuleren. Veel van onze scholen hebben het predicaat 'gezonde school'. En er zijn al enkele buurtsportcoaches (van BINT), die van alles ondernemen om jongeren in beweging te krijgen. We willen dat die **buurtsportcoaches nog breder worden ingezet** en nauwer gaan samenwerken met verenigingen. Als daarvoor een urenuitbreiding nodig is, dan moet daarvoor ruimte worden gezocht in de begroting; het is belangrijk genoeg!

Verder kan de gemeente zich laten inspireren door de landelijke aanpak **Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG)**. "Een samenleving die niet alleen de verantwoordelijkheid legt bij het individu, maar collectief een gezonde manier van leven mogelijk maakt", aldus JOGG. Dat spreekt ons aan. Sterk aan het JOGG is de verbinding met de GGD. Door dit samen met buurgemeenten op te pakken kunnen we in onze gemeente weer extra stappen zetten om gezond leven te stimuleren.

Regelmatig contact tussen gemeente en huisartsen vinden wij belangrijk, want zij hebben vaak goed zicht op problemen waar inwoners tegenaan lopen. De gemeente mag gerust wat meer investeren in die relatie.

De **geestelijke gezondheidszorg** staat onder druk en dat leidt tot schrijnende situaties voor cliënten en tot meer personen met verward gedrag op straat. Betere samenwerking tussen instellingen en maatschappelijke partners, meer aandacht voor de financiering van patiënten die complexe zorg nodig hebben en meer opleidingsplaatsen kunnen de druk verlichten. Ook willen we meer flexibele capaciteit in de regio, zodat het aantal crisisplaatsen snel kan opschalen als dat nodig is.

8. Groene gemeente is óók duurzaam

Duurzaamheid is en blijft een belangrijk speerpunt. We moeten ruimte geven aan innovaties en inspelen op nieuwe inzichten. De verduurzamingsopgave is voor ons een doorlopend proces waarin wij al doende met elkaar leren. We gaan zoeken naar vormen om **mensen meer te stimuleren**, liefst in samenwerking met burgerinitiatieven.

Nieuwe woningen worden **gasloos** opgeleverd; dat is tegenwoordig verplicht. Ook willen we dat nieuwe woningen 0 op de meter zijn: zij voorzien in hun eigen energievraag. In de toekomst zullen ook steeds meer bestaande woningen van het gas af moeten. Daarvoor is het nodig de energievraag te verkleinen door goed te isoleren, zonnepanelen te plaatsen die de energie opwekken en (hybride) warmtepompen aan te schaffen.

Wat betreft de opwekking van duurzame energie leggen we **prioriteit bij zonnepanelen** op daken. Daar is nog volop ruimte! Zonneparken op landbouwgronden hoeven wat ons betreft dus niet in beeld te komen.

Voor het plaatsen van **windmolens** zijn in onze gemeente geen geschikte plekken, zo is gebleken uit de studies die in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) zijn uitgevoerd.

Mochten er toch initiatieven ontstaan voor het **grootschalig opwekken van energie**, dan is het heel belangrijk dat omwonenden goed worden betrokken. Dit begint met goed informeren en gebruik maken van de lokale expertise. Kleinschalige lokale energiecoöperaties en lokale bedrijven worden actief betrokken. We willen dat onze inwoners als eerste financieel kunnen deelnemen en streven naar 50% lokaal eigendom van dergelijke initiatieven.

De afvalberg moet kleiner. Iedereen moet hier zijn steentje aan bijdragen. Dat begint thuis door afval zoveel als mogelijk te scheiden. Dit kan vooral bereikt worden met een financiële prikkel vanuit het principe 'de vervuiler betaalt', maar ook goede voorlichting is daarbij belangrijk. Dat blijven we prioriteit geven. Het PMD (Plastic, Metaal- en Drinkpakken), groenafval, papier en karton wordt voor niets aan huis opgehaald. Er wordt enkel betaald voor het legen van de grijze container. We moeten 'er een sport van maken' minder vaak de grijze container aan straat te zetten. Bijvoorbeeld door meer aandacht te besteden aan de mogelijkheden van recycling.

Onze woonomgeving biedt ook kansen voor een verdere verduurzaming. Iedere ontwikkeling, hoe groot of klein ook, kan een steentje bijdragen aan een groenere leefomgeving. Het aanplanten van groen, het afkoppelen van hemelwater en het realiseren van voldoende laadpalen voor elektrische auto's zijn enkele voorbeelden hiervan. We willen de komende periode bekijken hoe de gemeente 'duurzaamheidseisen' kan stellen aan particuliere, maar ook aan eigen projecten en initiatieven.

Ook stimuleren wij onze inwoners om hier stappen in te zetten met bijvoorbeeld de actie: 'tegel eruit, plant erin'. Maar nog beter is het als niet de overheid, maar inwoners zélf het initiatief nemen. Zoals het burgerinitiatief Met elkaar voor Mekaar die het afkoppelen van regenwater in onze gemeente verzorgt.

Drinkwater wordt steeds schaarser en zal in de toekomst ook duurder worden. Daarom willen we meer aandacht voor besparingsmogelijkheden. De gemeente moet actief aansluiten bij de betreffende landelijke campagnes. Hergebruik van water is in dat kader ook heel zinvol. Zodat we ons kostbare en geliefde drinkwater betaalbaar houden.

9. Gemeentelijke organisatie

De gemeenten Sint-Michielsgestel en Boxtel hebben één ambtelijke organisatie, de werkorganisatie 'Mijn Gemeente Dichtbij'. Het was ooit de bedoeling om zo de kwetsbaarheid van beide organisaties te verminderen en efficiënter te werken met een goed kennisniveau dicht bij onze inwoners. We moeten helaas vaststellen dat het **effect van de ambtelijke fusie minder goed heeft uitgepakt** dan was gehoopt. De gecombineerde organisatie is nog steeds te kwetsbaar en voor medewerkers is het lang niet altijd eenvoudig om voor twee gemeentebesturen te werken. Eerlijk is eerlijk, de overspannen arbeidsmarkt helpt ook niet mee om goede mensen te werven én vast te houden.

Inwoners hebben hier direct last van, want door gaten in de organisatie worden zaken soms niet snel genoeg opgepakt. Juist omdat wij als CDA Sint-Michielsgestel de inwoner centraal zetten en luisteren naar hun ervaring, vinden wij dit echt een zorgpunt waar de komende vier jaar goed aandacht voor moet zijn. Zo hechten we aan een goede strategische personeelsplanning en aan een periodieke evaluatie en scan van de organisatie. Zodat mogelijke verbeterpunten ook direct worden opgepakt.

De gemeente Sint-Michielsgestel is actief in verschillende **regionale samenwerkingsverbanden**. Dat is belangrijk, want veel uitdagingen beperken zich niet tot de gemeentegrens. Denk aan mobiliteit, wonen, ruimte, arbeidsmarkt, economie, innovatie, transitie landbouw, energie en klimaat. Bovendien kunnen we meer voor elkaar boksen bij provincie en rijk als we de handen in deze regio ineenslaan.

We zijn natuurlijk solidair met andere gemeenten, maar komen tegelijkertijd stevig op voor de belangen van onze inwoners. **Burgemeenten moeten ons niet verrassen** met ontwikkelingen aan onze gemeentegrens; wij willen ons opstellen als een goede buur en verwachten dat van de ander ook!

Verder hechten we eraan dat er structureel wordt gebouwd aan het **vertrouwen tussen overheid en samenleving**. Dat vertrouwen staat onder druk, zelfs in onze gemeente. De komende periode gaan we zoeken naar nieuwe vormen om inwoners beter te betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van beleid. En de gemeente moet makkelijker benaderbaar zijn als het er even om spant. Sowieso hechten we aan transparantie en openheid; er wordt zo min mogelijk achter gesloten deuren vergaderd en in principe is alles wat de gemeente doet openbaar (tenzij juridische of financiële argumenten zich daartegen verzetten).

10. Als een goed rentmeester met belastinggeld omgaan

Het kabinet Schoof heeft **fors bezuinigd** op gemeenten, wat leidt tot grote financiële onzekerheid. Veel gemeenten moeten daardoor bezuinigen op zwembaden, bibliotheken en andere publieke voorzieningen. Dit betekent een bezuiniging op gemeenschapszin en saamhorigheid. Voor het CDA is dit onaanvaardbaar. Dit laat zien wat er misgaat als we landelijk stemmen op partijen zonder lokale afdelingen, of lokaal stemmen op partijen zonder landelijk netwerk. De verbinding tussen bestuurslagen verdwijnt. Veel van onze uitdagingen vragen om gezamenlijke oplossingen van lokale, regionale, landelijke en Europese bestuurders.

Het CDA wil meer geld voor gemeenten. De gemeenteraad heeft daar helaas geen invloed op. Via onze landelijke CDA-partners proberen we dit proactief te bevorderen. Daarnaast kunnen we lokaal verstandige keuzes maken met de beperkte middelen die we hebben.

Van het lokale CDA mag je in financieel moeilijke tijden het volgende verwachten:

- Wij kiezen altijd voor het versterken van voorzieningen en gemeenschapszin.
- Wij houden de lasten zo laag mogelijk.
- Als er geld te kort komt, kijkt het CDA eerst of er een herprioritering mogelijk is en/of welke bezuinigingsmogelijkheden er zijn.

De **Onroerende Zaak Belasting (OZB)** is voor een gemeente een belangrijke inkomstenbron. De afgelopen jaren hebben we die belasting behoorlijk in toom kunnen houden. Goed schatkist-beheer noemen we dat. Ook de komende periode blijft dat ons uitgangspunt. En komt er toch een (bescheiden) verhoging, dan moet dat duidelijk gekoppeld zijn aan een concrete uitgave of investering. Zodat onze inwoners precies weten waaraan dat wordt besteed.

Al met al: de gemeente moet scherp blijven op de inkomsten en uitgaven. We willen dat de gemeente als een **goede rentmeester** met haar geld omgaat en gezond investeert. Onze uitgangspunten voor het financieel beleid zijn: zorgvuldigheid, spaarzaamheid, transparantie en gematigde lokale lasten.

11. Tot slot: ons Kompas

Met ons CDA-verhaal voor Sint-Michielsgestel staan wij midden in de samenleving. Dicht bij mensen. Het CDA gelooft in de kracht van de gemeenschap. Als lokale partij werken we aan oplossingen voor vraagstukken die u direct raken: leefbaarheid, veiligheid en bereikbaarheid. We bieden een hoopvol perspectief. We laten zien dat het anders kan. Anders en beter. Die verandering begint bij de keuzes die we zelf maken. Vier kernwaarden zijn daarbij ons kompas. Deze waarden zijn de basis voor onze inzet voor Sint-Michielsgestel.

1. Omzien naar elkaar

Als mens zijn we aan elkaar gegeven. We zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en zijn het gelukkigst als we in gemeenschap met anderen leven. Als we worden gezien en gewaardeerd. Mensen die kwetsbaar zijn verdienen steun. Steun van een sterke samenleving en steun van een beschermende overheid.

2. Een eerlijke, fatsoenlijke overheid

De overheid is er om samenleven mogelijk te maken voor ons allemaal. Wij maken ons sterk voor een rechtvaardig bestuur dat duidelijke grenzen stelt en mensen zekerheid geeft. Het behoud van een sterke rechtsstaat is hierbij onmisbaar. De overheid is er om onrecht te bestrijden. Daarom worden we strijdbaar als minderheden worden gediscrimineerd, als er tussen regio's oneerlijk wordt geïnvesteerd of als mensen door de overheid van het kastje naar de muur worden gestuurd.

3. Zorg voor de toekomst

We zorgen ervoor dat we de wereld beter achterlaten voor onze kinderen en kleinkinderen. CDA'ers noemen dat rentmeesterschap: zorgen voor het klimaat, inzetten op duurzaamheid en een gezonde leefomgeving. Maar het gaat ook over het koesteren van de cultuur en tradities, die we hebben geërfd van de generaties voor ons. En het gaat over financiën. Wij gaan verantwoordelijk om met belastinggeld omdat we de volgende generatie niet met onze rekening mogen opzadelen.

4. Samen kunnen we meer

Iedereen in onze samenleving heeft een eigen en een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het CDA noemt dat gespreide verantwoordelijkheid. Samen kunnen we meer. We maken ons sterk voor minder regels en meer ruimte voor verenigingen en coöperaties. De overheid moet zich niet met alles bemoeien, maar vertrouwen geven. Mensen weten vaak zelf veel beter wat er nodig is in hun dorp of wijk.

Dagelijks bouwen wij zo aan een fatsoenlijk Sint-Michielsgestel. U kunt op ons rekenen!